

imel o Bledu pisati. Da bi Verbovec imel romantično lego, bi tudi Angleži, Talijani in Ljubljančani ga prišli obiskavat, ali tako ima samo mlako, polno žab in rac in gosk, namesto jasnega jezera, namesto košatih logov nekoliko votlih verbač namesto ponositega grada na stermi pečini, samo na štok visok „rotovž“, vendar ima zdravo kopelj v bistri Muri, v kateri se tudi gosti smejo zastonj kopati. Zato pa tudi ne doživi tako junaških del, kakoršne bleški fantje, kateri marsikteri škric odtergajo in ga hranijo kot trofejo v svojih skednjih. Vendar za danes zadosti. Bog Vas živi dragi stric. Vaš Vicko.

Narodne pesme Vendov gorne Lužnice.

Imamo sedem občnih imen, pod ktere moremo vse pesmi tega naroda uverstiti.

1. Pšezpolna, ime sestavljeno iz „pšez“ (skozi, po) in „polo“, (polje). Te pesmi pojó delavci na polji, pastirji in pastarice na paši, pa tudi fantini iz pivnice na dom gredé.

2. Rončka (dimin. iz rono = stavek). Občna navada je, da vsaki fantin, kateri se plesa vdeleži, nekatere okrogle za svoj denar posebej zaigrati dá in ta čas ples vodi. Ko preneha, podá svoji plesavki ročko piva, se vstopi z njo pred godce, da ji „rončko“ zaigrajo. Ostali plesavci in plesavke pa obstopijo in pojejo pesem, ktere napev godci godejo; ko jo dokončajo, napije devojka dragemu in družbi, godci ročko izprazni — pa drugi plesovodja nastopi.

3. Reje; pesme, ktere plesavci med plesom k viži plesa pojejo.

4. Wuženjenja. Ako se družba fantinov ali deklet snide, zapojejo pesem, v katero imena pričujočih vpletajo, kakor na primer v nemški dijaški pesmi (Studentenlied): „Lasset die feurigen Bomben erschallen“ itd.

5. Kwasne spjewy. Pojó jih svatje gredé k poroki in od poroke, pred hišo ženina in neveste.

6. Stonanje (stokati). Ako v vasi kdo kruha speče ali prešiča zakolje, pride navadno zvečer predic pod okno, ktere pojó pesem, da hleb kruha ali klobaso dobijo. Velikost hleba ali klobase je v nekterih vaséh natančno odločena, drugači pa dá gospodar, kolikor hoče. Po nekterih krajih so pa to navado celó opustili.

7. Podkhyrlušje, iz „pod“ in „khyrluš“ *звоче ёлѣсов*) pomeni legendo. Imajo pa tudi prozaične legende „bamžički“ imenovane.

Kar napeve zadene, jih smemo derzno najboljšim nemškim narodnim napevom primerjati. Nekteri so zlo starim cerkvenim napevom podobni, kar nam njih visoko starost pričuje. Imajo večidel značaj slovenskih narodnih pesem; kateri so pa bolj nemškim vižam podobni, spadajo v novejšo dobo. Posebno podobni so napevom velikoruskih narodnih pesem; pojejo se, razun „Reji“, vlagamo, z trepetajočim glasom, podobno petju Kozakov in iztočnih slovanskih narodov. Rabijo sosebnost pogostoma, v začetku verste zlog „Ha“ ali „Hale“, pritaknejo ga pa tudi med prilog in ime, kjer zloga v tekstu pomanjkuje, brez obzira na pomen. Katoliški Vendi vpletajo te besedice tudi cerkvenim pesmam, kar je zlastno, vendar ne neprijetno slišati. Cerkevno petje evangelijskih Vendov je bolj ponemčeno, in ker se z orgljami poje, se taki medmeti vplesti ne morejo. To posebnost najdemo tudi pri Malo- in Veliko-rusih. Tudi nemške narodne pesme imajo pogostoma „und“ in „aber“ brez posebnega pomena. Verhovski.

Kratkočasno berilo.

Ni nesreče brez sreče.

Pred kakimi tridesetimi leti je živel na Českem v selu, Nepomuk z imenom, kmet, kterelega je obdaril Bog obilo z otroci, pa pičlo s premoženjem. Ta Nepomuk pa ni mestice

enacega imena, v katerem je bil rojen sv. Janez Nepomučan; leži pa vendar tudi v klatoviškem okrožju ne dalje od bavarske meje.

Kmetič je bil vdovec in obdeloval je z žulnatimi rokami košček svojega posestva, da je sebe in svoje otročičke preživil. Enega dné orje, in orje precej globoko, kakor se ondi zemlji prilega. Ko pride do uzár, hoče pljug obrniti, pa kar se mu upre čertalo, ki se zlomi in izvalí se iz persti precej velik kamen, kterelega je čertalo zadelo.

Kmetič zaškriplje z zobmi — skoraj da ni prav debelo zaklél — in premišljuje nesrečo, ktera ga je zadela. Se vé, da je bilo zdaj oratve konec. Čeh je pa sploh dosti umen in pogleda vsako reč od vsake strani. Naš kmetič ogleda tudi izorani kamen; kar vidi, da se nekako svéti. Sklene tedaj ga na svoj dom nesti, ga položí na voz in pelje sabo.

Otroci njegovi so se pač veselili, ko so vidili kamen, ki se je lesketal, kakor če bi bil z zvezdicami obsejan. Pa kmali so se ga do sitega nagledale njih oči, ker jih začne opominjati glad, da prazni želodec pod rebri vasuje. Zakaj ni ga bilo hleba pri hiši, da bi jih bil oče nasitil. Kaj je bilo očetu storiti? Mir in slogo doma ohraniti, gré v mesto Klatove s pičlim upanjem, da bo morda komaj toliko za kamen dobil, kolikor ga bo pot stala. Al kamen je bil presvetal in to je unelo upanje ubozega kmetiča. Prime tedaj za sekuro, mahne po kamnu in odkruši vogál, da bi ga nesel v mesto pokazat.

V Klatovih je bil en sam zlatar. K temu gré kmetič in mu pokaže košček kamna, prašaje ga, ali bi mu bil kamen za kako rabo. Zlatar ogleduje in ogleduje kamen, ter reče pošteno: „Ljubi prijatelj, toliko ne premorem, da bi ta kamen kupil od Vas; če mi ga pa upate, ga bom pokazal bogatim ljudém, kateri morda kakih dve sto goldinarjev dajo za-nj“.

Vés vesel mu reče kmet, da je to le košček velicega kamna, kterelega ima še domá in kateri je najmenj kakih 25 funtov težek.

Zlatar mu ni hotel verjeti in mu reče: „To je, kar še ne veste, tako imenovani zlatni topas, to je, eden izmed dragih zlahtnih kamnov; svoje žive dni pa še nisem slišal od tako težkih topasov.“

„Pojdite le z mano“, odgovorí kmet, „in prepričali se bote, da resnico govorim.“

Zlatar zaprè svojo štacuno in gré s kmetom v Nepomuk. Ko vidi kamen, mu pové naravnost, koliko utegne vreden biti. Pogodita se tedaj, da pojde zlatar s kamnom v Prago, ga prodat in da ostane za plačilo tretji del tega njemu, kar bo za-nj skupil.

In tako se je tudi zgodilo. Bil je ravno tisti čas nadvojvoda, poznejši cesar Ferdinand I. v zlatni Pragi. Stanovi českega kraljestva so sklenili, njemu v čast darilo pokloniti in zvolili so kupico v to, ktera je bila iz imenovanega kamna izrezana, ki je bil največji do sedaj znani topas te verste.

Sedaj je ta kupica, ako se ne motimo, sopet v Pragi, in sicer v českem muzeumu. Koliko je stala ta kupica česke stanove, se ne vé; da so mogli pa za kamen veliko dati, je gotovo, ker si je nepomuški kmet veliko kmetijo v Kleneču kupil in do svoje smerti kot najpremožnejši kmet v celem klatoviškem okrogu veljal.

Pravlica iz Krajnskega.

1. Škratelj v podobi mačka.

Neki voznik je s svojo družino in s svojo ženo vedno v prepiru živel; črnega mačka je prav rad imel, ženo pa klel in pretepal. Enkrat gré iz doma; ko gré spet domu, sliši blizo doma v neki stergani zapušeni bajti pogovor; gré bližej zvedit, da v nji kdo se pogovarja; tudi notri pogleda in vidi svojega črnega mačka, da med trumo drugih mačkov

sedi in govori, ko ga posluša, sliši pripovedovati: Nocoj je moj gospodar namenjen, domu priti; njega in njegovo ženo, enega pa gotovo hočem nocoj dobiti. Iz doma je šel, dnarje dal gospodinji hraniti, pa dnarje sem drugam predjal; ko domu pride, sem tudi ključ pretaknil, da mu ne bo mogla odpreti; ko bo večerjo mu nesla, ji bom noge spodbil, da bo padla, in zadnjič, ko še dnarjev ne bo, jo bo gotovo ubil. Ko voznik to sliši, gré domu, in ko zakliče gospodinjo, da naj mu odpret pride, res ni mogla ključa najti. Mož jo poterpežljivo pogovarja, naj tû ali tam poiše; potlej ji reče večerje prinesiti, pa med potjo je z večerjo padla. Vsa se trese in misli, da jo bo mož pretepal; pa ji reče: Nič ti ne bom žalega storil. Zadnjič ji reče, denarjev, ki jih je dal spraviti, poiskati, pa nič ni najdla; spet ji mož pravi, da se ne bo več nad njo jezil, da naj po vsih kotih dnarjev poiše, in res jih je v nekim kotu v cunjah zavite našla. Zadnjič vjame mačka, ga da ženi, naj ga derži, prinese sekuro in mu glavo odseka. Tako je pod mačkom skritega vraga odpodil.

Dopisi.

Iz Siska 20. marca. Vedno obetanje miru in vedno govorjenje, da bo vojska, stiska močno vso kupčijo, nihče si ne upa, se kake večje reči lotiti in derži rajši roke vskrižem. Zavoljo tega ne gré žito spod rok, dasiravno tisti, kateri ga imajo, cene ne prenapenjajo in radi odjenjajo. Vreme je lepo, toplo in suho; samo bati se je, da bodo reke preplitve, če ne bo kmali dežja.

Iz Bljaka. Pri nas so si kaj koristno napravo izmislili. Na zvoniku farne cerkve namreč naznanujejo po posebnih znamenjih gorkoto vremena; vsak, kateri le brati zna, bere iz števil, koliko stopinj gorkote kaže gorkomer. Kmetje iz mestne okolice so se v kratkem soznanili s to koristno napravo in pazijo na spremembe toplote bolj kakor doslej.

Iz Kamnika. * Naj „Novicam“ naznanim, da je gospod Prašnikar zemljiše najdel, na katerem lomi hidravlično apno ali vódnó apno, to je apno, katero se v vodi sterdi in je tedaj posebno pripravno za vse podvodne dela, kakor kapnice in druge reči. Pravijo, da je ta lom zelo bogat in da bi se utegnilo veliko takega apna tukaj nalomiti, katero se bo kdaj gotovo še veliko bolj rabilo, kakor se rabi pri nas dan današnji, ker je njegova korist premalo znana.

Iz Ljubljane. V pondeljek je jenjal tako imenovani „hitri voz“ (Eilzug) na dunajsko-teržaški železnici, kateri je zraven dveh tako imenovanih „poštnih vozov“ tretji bil za vožnjo ljudi na tej železnici. Novi gospodarji so se namreč prepričali, da se ta tretji voz ne splača, zato so ga opustili. Slišali smo pa (ali je res ali ne, ne vemo), da namesto drugega poštnega voza mislijo napraviti tako imenovani „kurir-voz“, kateri jo bo nek še hitreje derl po železni cesti kakor dosedanji „hitričar“. Pravijo tudi, da bojo vozovlakom, kateri blago vozijo, vselej priklenili kaka dva vozova za ljudi, kar bi po naših mislih prav pametno bilo in bi železnici marsikak goldinar nêslo, ker po tem bi bilo vsaki dan še več priložnosti, se po železnici kam peljati in zlasti za krajše pote je pač vsakemu vse eno, če je ne dervi voz tako hitro. — V poslednjem letnem zboru krajske zgodovinske družbe je bil spoštovani gospod Avgust Dimic, c. kr. finančni koncipist, za tajnika in opravnika te družbe izvoljen, katero častno službo je začasno dosluženi gimnazialni gosp. prefekt Elija Rebič opravljal. — Slišali smo, da prihodnji teden se bojo vendar spet enkrat slišali domači glasi v našem teatru; — glasovodja gospod Gašper Mašek bo v svoj dohodek napravil „besedo“, v kateri se bo nek tudi kakih 5 ali 6 slovenskih pesem pelo, in, kakor smo z veseljem slišali, ne takih, kakoršne že vrabci čivkajo po

strebah, ampak izvolil je take, katere niso že celó preveč izpete; tudi v letošnjih „Novicah“ natisnjena Kurnikova „Predpustna“ pride nek med njimi na versto, za katero so gosp. L. D. napev v prav prostem domačem duhu napravili. — Iz zapuščine rajkega našega gosp. knezo-škofa se bo v saboto dopoldne po očitni dražbi prodalo čvetero krav, dvoje konj in mnogo živinske klaje.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Ta teden se je na čedalje bolj oblačnem nebu dandanašnjih političnih homatij prikazala nova prikazen, okoli katere se suče sedaj vse govorjenje. Rusovska vlada namreč, ktera je dosihmal v prepiru, kateri kakor huda môra že tako dolgo celo Evropo tlači, terdo molčala, je stopila te dni nenadoma z nasvetom na dan: naj se snide pet velikih vlad v kakošnjem mestu, in v tem kongresu naj se razsodi laška pravda. Francozka vlada — se vé da svetu pokazati, kako miroljubna je — se je berž podvizala naznanje dati, da je z nasvetom rusovske vlade zadovoljna; tudi angležka in pruska ste dovolile kongres, kateremu se tudi naša vlada ne zoperstavlja, toda le proti temu, da se od nje ne terjajo reči, katerih nikakor ne bode dovolila; niso sicer na drobno pogoji znani, pod katerimi se hoče tudi avstrijska vlada kongresa udeležiti; to se vendar za gotovo sliši, da pred vsem to terja, da se pogodba, leta 1815 sklenjenih, kongres ne dotakne. Govori se tudi, da naša vlada tudi še to terja, da, preden se kongres začne, sardinska vlada ustavi svoje priprave za vojsko. In res smo brali v nekterih časnikih, da je cesar Napoleon obljubil, sardinsko vlado pogovoriti, da bi to storila, in nekteri celó pravijo, da je samo zatega voljo cesar Napoleon te dni prvega sardinskega ministra grofa Cavour-a v Pariz poklical, da bi se z njim o tej zadevi pogovoril. Al kdor vé, kako visoko so na Sardinskem že valovi nepokoja in razdraženja prikipeli, ne bode nobenega upanja stavil v to, da bi cesar Napoleon mogel doseči kar je obljubil, če bi mu omenjena obljuba tudi resnično pri sercu bila. Že ko so Sardinci slišali, da ima kongres brez njih biti, je zadonela po celi deželi silna nevolja, katero je, kakor poslednje novice pravijo, potolažila rusovska vlada s tem, da ona nima nič zoper to, da se tudi sardinska vlada vzame v kongres, ako avstrijska vlada dovoli, da se tudi vse druge laške vlade udeležijo kongresa, kateri ima klopčič laških homatij razmotati. Ali bo kongres, se tedaj še ne vé, ker vse overe morajo poprej odpravljene biti; pa tudi če bo kongres, ni dosti upanja, da bi kaj opravil, ker ravno to, kar avstrijska vlada ne bode dovolila in ne more dovoliti, je tern v péti sedanje francozke vlade, ker že davnej se je slišalo, da Napoleon želi zbrisati pogodbe od leta 1815. Da na kongres res ni veliko upanja staviti, se vidi najočitniše iz tega, da povsod se neprenehoma delajo priprave za vojsko, in ravno francozka vlada, ktera tako rada pošilja golobice z oljko miru po svetu, je ukazala unidan 4 velikim ladijam iti v Algerijo po armade. Verh vsega tega je prinesel telegraf iz Londona nepričakovano novico, da bi utegnulo sedanje angleško ministerstvo odstopiti, ako se ne bo razpustil državni zbor; — kakošnjega duha pa bode novo ministerstvo, kdo vé?

— Cesarski ukaz od 12. t. m. veleva, da je vsak sodni vradnik dolžan, celo škodo poverniti vsakemu, komur jo je po svoji krivici s prelomljenjem ali zanemarjenjem svojih vradnih dolžnost prizadel, ako poškodovanca ne more kako drugač odškodovati. Tej dolžnosti so podverženi vsi, kateri so v civilni ali vojaški sodni službi.

— V letu 1858 je bilo v našem cesarstvu 245 gimnazij, katere so imele 246 vodjev in 2962 učiteljev. Vseh